

ZO ŽIVOTOPISU A DIELA PROF. DR. PETRA VAJCIKA

Štefan Švec

Katedra pedagogiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského

Profesor Dr. Peter Vajcik sa narodil 17. apríla 1902 v banickej rodine v Španej Doline, okr. Banská Bystrica. Po absolvovaní ľudovej školy v rodisku (1908 až 1913) a banskobystriického gymnázia (1913 až 1921) študoval za podpory rímskokatolíckej cirkvi na Teologickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe (1921 až 1925). Zároveň z vlastného záujmu študoval filozofiu a históriu na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe, na ktorej štúdium ukončil druhou štátnou skúškou v roku 1931. Počas univerzitných filozofických štúdií pôsobil súčasne ako kaplán na Vrútkach a potom v Banskej Bystrici. V roku 1933 obhájil akademický titul doktora teológie a v roku 1937 titul doktora filozofie.

Po získaní učiteľskej kvalifikácie pôsobil v roku 1933 až 1939 ako stredoškolský profesor na Štátnom učiteľskom ústave v Bratislave. V školskom roku 1939/1940 vyučoval na gymnáziu v Martine. Po založení Cvičného gymnázia v Bratislave sa stal v ňom profesorom a lektorom filozofie a histórie (1940 až 1944). V rokoch 1945 až 1947 vykonával funkciu prednostu pedagogického oddelenia a ústredného inšpektora pre stredné školy na Povereníctve školstva a osvety v Bratislave. Po vzniku Pedagogickej fakulty bratislavskej univerzity pôsobil ThDr. a PhDr. Peter Vajcik na nej, kde ho v roku 1947 menovali za profesora pedagogiky. Tu pôsobil až do vzniku Vysokej školy pedagogickej v Bratislave v roku 1953, keď prišiel pracovať na novozriadenú katedru pedagogiky. Tu do roku 1959 prednášal kurz všeobecnej pedagogiky a dejín školstva a pedagogiky pre študentov odboru pedagogiky a psychológie. Po integrácii Vysokej školy pedagogickej a Univerzity Komenského v roku 1959 prešiel na Katedru pedagogiky Filozofickej fakulty UK, kde prednášal hlavne dejiny školstva a pedagogiky a od začiatku 60-tych rokov metodológiu pedagogiky. Na tejto katedre úspešne pôsobil až do odchodu do dôchodku v roku 1976. Pôsobil aj na katedre pedagogiky Vysokej školy ekonomickej v Bratislave.

Prof. Dr. Peter Vajcik zomrel 5.6.1985 v Bratislave.

„Profesora Petra Vajcika sme mali radi a vážili sme si ho pre veľké vedomosti a vzácné ľudské vlastnosti aj my, jeho kolegovia, spolupracovníci a priatelia. Vždy nám poradil a pomohol, našiel si čas, aby si s nami neformálne pohovoril, aby nás povzbudzoval do ďalšej práce. Vždy nám radil, aby sme používali svoj vlastný rozum, aby sme kovali spravodlivo, aby sme sa neprenáhľili, ale boli trpezliví. Jeho blízki spolupracovníci a priatelia si dobre pamätáme, že pri našom častom ponáhľaní nám múdro radil: Festina lente!“ (Jozef Mátej: Za prof. dr. Petrom Vajcikom. *Jednotná škola*, roč. 37, 1985, č. 9, s. 851). Pozri tiež Jozef Mátej: K osemdesiatinám prof. Dr. Petra Vajcika. *Pedagogika* (Praha), roč. 32, 1982, č. 3, s. 335-339.

Výber z hlavných diel prof. dr. Petra Vajcika:

- *Úvod do teórie vied a metodológia pedagogiky*. Bratislava : Vysoká škola ekonomická 1968/1969. 120 s. prednášok rozmnožených študentmi
- *Pedagógiai kutatás és pedagógiai napló* (v maď. Pedagogické skúmanie a pedagogický denník, preprac. vyd.). Bratislava: SPN, 1967. 136 s.
- *Pedagogické skúmanie a pedagogický denník*. Bratislava : SPN, 1963. 101 s. (1 recenzia)
- *Školstvo, študijné a školské poriadky na Slovensku v XVI. storočí*. Bratislava: SAV, 1955. 176 s. (4 recenzie diela)
- *Sociálna a sociologická pedagogika*. Bratislava : Pedagogická fakulta Slovenskej univerzity, 1948. 91 s.

Spoločné diela:

- In: Josef Váňa a kol.: *Dejiny pedagogiky*. Praha : SPN, 1955; Bratislava : SPN, 1956. 235 s.
- (spoluautor) *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky*. (Jozef Mátej a kol.). Bratislava, 1976.
- Juraj Čečetka a Peter Vajcik: *Dejiny školstva a pedagogiky na Slovensku do prvej svetovej vojny*. Bratislava : SPN, 1956. 133 s.; 2. vyd. 1958.
- In: O. Chlup a kol.: *Čítanka k dejinám pedagogiky*. Bratislava : SPN, 1956. 374 s., 2. vyd. 1959.
- J. Schubert, J. Mátej a P. Vajcik: *Vybrané kapitoly z dejín školstva a pedagogiky na Slovensku*. Bratislava : UK, 1971. 180 s.
- In: J. Mátej a kol.: *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky*. Bratislava : SPN, 1976. 501 s. (5 recenzii)
- In: *Pedagogická encyklopédia Slovenska*. Hl. red. O. Pavlík. Bratislava : Veda, 1984 a 1985.

Úvodné štúdie a state v zborníkoch:

- Experiment v pedagogickej praxi. In: *Paedagogica 1 (1967): Zborník Filozofickej fakulty UK*. Bratislava : SPN, 1968, s. 31-46.
- Pokusy o reformu vyučovania latinčiny a najstaršie dokumenty o zavádzaní Komenského učebníc a jeho didaktiky na Slovensku. In: *Paedagogica 2. Zborník FiF UK*. Bratislava : SPN, 1971, s. 219-247.

- Spoločenské náhľady J.A Komenského. Úvod k: *J.A. Komenský – Vybrané spisy III*. Bratislava : SPN, 1957, s. 7-29.
- J. H. Pestalozzi, jeho život a dielo. Úvod k: *Výber z pedagogického diela J.H.Pestalozziho*. Bratislava : SPN, 1958, s. 9-56.
- Život a dielo Róberta Owena. Úvod k: *Róbert Owen – Pedagogické spisy*. Bratislava : SPN, 1960, s. 5-25.
- Nižšie školstvo na Slovensku v 15. a 16. storočí. In: *Humanizmus a renesancia na Slovensku v 15. a 16. storočí*. Bratislava : SAV, 1967, s. 118-127.
- Znievske gymnázium vo vývine uhorského školstva. In: *Pamätnica znievskeho gymnázia. Zborník z vedeckej konferencie*. Banská Bystrica: Stredoslovenské vydavateľstvo, 1970, s. 57-64.
- Vysokoškolské vzdelávanie na Slovensku pred založením Univerzity Komenského. In: *50 rokov Univerzity Komenského z aspektu jej výchovnej funkcie*. Bratislava : SPN, 1970, s. 193-204.
- Jan Amos Komenský a Slovensko. In: *Zborník družobných univerzít*. Bratislava : UK, 1975, s. 11-38.
- Collegium oeconomicum v Senci. *Jednotná škola*, roč. 34, 1982, č. 5, s. 447-461.
- Podrobnejší prehľad poskytuje práca – V. Michalička: *Peter Vajcik 1902 – 1985. Personálna bibliografia*. Banská Bystrica: Štátna vedecká knižnica, 1989. 22 s.